

Extremadura Landelijk wonder

Maravilla rural, een landelijk wonder.

Zo presenteert **Las Hurdes** in het uiterste noorden van Extremadura zich sinds kort. Net als **Hervás**, een historisch dorp in een groene enclave. Ideale stops tijdens een roadtrip of camperreis door Spanje. En in de winter kun je er zelfs skiën!

TEKST: JAAP SCHOLTEN

Als het om financiële rijkdom gaat, of industriële productie, bungelt Extremadura - een van Spanjes autonome regio's - over het algemeen onder aan de Europese statistieken. Maar gaat het om culturele erfenis, werelderfgoed, beschermde roofvogels, schone lucht of biodiversiteit, om maar wat te noemen, dan scoort de regio steevast hoog. Het is maar wat je onder rijk verstaat. In de periferie van deze regio is Hervás een magische enclave aan de legendarische Zilverroute, met een rijke Joodse erfenis en omringd door groene bossen en klaterende beken. Ernaast, op de grens met Salamanca, ligt de streek Las Hurdes, ooit hét symbool van het archaische Spaanse platteland,

totdat een koning en een cineast daar verandering in brachten.

De trots van Hervás

Aan de gevel van hotel La Estrella de David prijkt, zoals de naam al doet vermoeden, een davidster, en de straat heet Amistad Judeo-Cristiana, 'joods-christelijke vriendschap'. Dat laatste staat er ook in het Hebreeuws. Hervás siert graag met zijn Joodse erfenis, al wonen er al vijfhonderd jaar geen Joden meer. Hoe zat de vork ook alweer in de steel? We gaan er eens uitgebreid voor zitten met hoteleigenaar en geschiedenisliehebber Pedro Gil, geboren en getogen in Hervás. 'De kroonprins van Aragón trouwde met de kroonprinses van Castilië. Ze veroverden Granada, het

laatste islamitische bolwerk, pikten het onafhankelijke Navarra en passant ook nog even in en stuurden Columbus naar Amerika. De Spaanse eenheid was een feit en de eerste steen voor het wereldrijk was gelegd.' En toen begon het. 'Er gaan een hoop waarheden rond maar nog veel meer mythes,' zegt Pedro. 'Er waren nogal wat Joodse enclaves op het platteland. Nu loopt hier een snelweg maar tot ver in de 20^e eeuw, en laat staan in de 16^e, was Hervás een geïsoleerde plek waar Joden over het algemeen met rust werden gelaten. En wat nou allemaal precies de redenen waren, het is niet zo eenvoudig, maar de Joodse gemeenschap in Spanje, en de islamitische trouwens ook, werd voor de keuze gesteld: vertrekken of

→

In de winter ligt er steevast sneeuw en in de buurt is zelfs een bescheiden skistation

bekeren, en veel tijd om daarover na te denken was er niet.' We zwerfen rond in de oude Joodse wijk. Het is een plaatje, zoals het hele stadje trouwens. 'Vroeger leefde Hervás van de meubelmakerij,' gaat Pedro verder. 'Meubels van kastanjehout, maar die zijn duur en er zijn nog maar een paar bedrijven over.' Het toerisme bood uitkomst. De Joodse erfenis, de natuur, de Via de la Plata, Las Hurdes, de bossen en het water, het heeft een magische aantrekkingskracht. Pedro: 'Er is bijna geen kind in Madrid dat niet ooit hier op schoolreisje of zomerkamp is geweest.'

Na een verkwikkende lunch, warm en drie gangen zoals dat hier, zeker in het weekeinde, de gewoonte is, doen we een uurtje inspiratie op bij een enthousiaste medewerker van het VVV-kantoor. We gaan weer weg beladen met weblinks naar en folders van eindeloze wandel- en fietsroutes, spoorwegromantiek, een museum met klassieke auto's, verlaten ommuurde stadjes, een entree voor een Romeins badhuis (in Baños de Montemayor, heerlijk!), locaties van oeroude en unieke bomen, en nog veel meer. We gaan morgen met de fiets op pad.

Fietsen over Pista Heidi

Hervás ligt aan het einde van de Valle de Ambroz, en die vallei begint heel hoog, op meer dan 2000 meter. In de winter ligt er steevast sneeuw en in de buurt is

zelfs een bescheiden skistation. Dat zal ongetwijfeld de reden zijn dat het fiets- en wandelpad door de vallei Pista Heidi heet... We zitten al vroeg op de fiets. Het is fris; je zult weten dat je hier in het binnenland bent, het koelt 's nachts enorm af. Heidi is niet voor stadsfietsen. De meer dan 40 kilometers en 600 meters hoogteverschil over een af en toe keiig weggetje zijn pittig, maar de vergezichten en het oeroude kastanjabos maken alles goed. Voor de middag staat het verlaten stadje Granadilla op het programma. In de jaren vijftig van de vorige eeuw werd in Extremadura begonnen met een ambitieus stuwmerenplan. Tientallen dorpen werden ontruimd, verplaatst of verdwenen voor eeuwig onder water. Een daarvan is Granadilla, niet zomaar een gehucht maar een ommuurd stadje, aan drie kanten omringd door water, en met een poort om u tegen te zeggen. En die poort is de enige entree. Binnen vertelt vrijwilligster Julia over het renovatieproject door leerlingen van een bouwvakkersopleiding, een fantastisch initiatief. Het plein en een paar straten zijn klaar. Het lijkt een filmdecor, en dat is het ook een aantal keren geweest. Je zou er zo een nachtige blijven maar dat kan niet, 's avonds gaat de poort weer dicht.

We rijden terug door een onvervalst Extremeens landschap dat in het Spaans *dehesa* wordt genoemd, uitgedunde steen- en kurkeikenbossen die grotendeels van de onder-

begroeiing zijn ontdaan en dienen als extensief graasgebied voor vee, en kurkwinning natuurlijk. Dicht bij Aldeanueva staat de Alcornoque de la Fresneda, een kurkeik van meer dan 400 jaar oud, en een van de *arboles singulares* (unieke bomen) van Extremadura. Een familie bewondert de stam, met z'n vieren omspannen ze hem net niet.

Route 66

Historie te over in en rond Hervás. Het Iberisch Schiereiland werd al vroeg veroverd door de Romeinen, en die begonnen meteen met het aanleggen van wegen. Een daarvan was de legendarische Via de la Plata (Zilverroute), van Mérida in Extremadura naar Astorga in León, honderden kilometers zware keien. Het best bewaard gebleven traject is te zien bij de ruïnes van de Romeinse stad Cáparra, niet ver van Hervás. De Via de la Plata is altijd een belangrijke zuid-noordas gebleven. In de 19e eeuw werd begonnen met de aanleg van een 'zilver'-spoorlijn. Het traject van Plasencia naar Béjar, via Hervás, werd in 1984 opgeheven en is sindsdien omgetoverd tot een fiets- en wandelroute, de Camino Natural Via de la Plata. Na de Pista Heidi is dit een makkie, heerlijk fietsen in de sporen van de Via de la Plata. Het oude station van Hervás is nu een informatiecentrum, met cafeetje en terras erbij. Anno 2021 is de Via de la Plata veranderd in een Autovía de la Plata, een lege autosnelweg door even zo

Las Hurdes ligt in de periferie van deze regio, die sowieso al in de periferie van Spanje ligt

lege, indrukwekkende landschappen. Misschien dat ie daarom wel het nummer A-66 heeft gekregen, de Spaanse Route 66.

De verstopte dorpen

Ten westen van Hervás ligt Las Hurdes. Lang stond deze streek synoniem voor het meest achtergebleven en geïsoleerde hoekje van het land. De bevolking was grotendeels analfabeet, straatarm, ondervoed, en ziektes als krop en pokken waren aan de orde van de dag. Het was voor koning Alfonso XIII, met in zijn gevolg een paar artsen, een bisschop en een fotograaf, reden om er eens poolshoogte te nemen. Dat was in 1922. Het hoge bezoek reisde per paard, wegen waren er niet. Op foto's en in de enkele film die is gemaakt, allemaal te zien op YouTube, lijkt het allemaal nogal mee te vallen. De koning is goedgehumeurd en alle bewoners zijn, ter ere van, op hun paasbest gekleed. Ruim tien jaar later was Las Hurdes weer in het nieuws. Cineast Luis Buñuel maakte een documentaire over het harde leven in deze vergeten zone, *Tierra sin Pan* (land zonder brood). Het zijn 27 minuten vol dagelijkse taferelen en

folklore, blootsvoets naar school, wasen in de rivier, honger, muilezels en armoedige huizen van leisteen; niks paasbest. Op de achtergrond klinkt dramatische muziek, misère wordt niet verhuld, ergens in de documentaire klinkt 'de steentijd'. Het kwam Buñuel op nogal wat kritiek te staan en de documentaire mocht in Spanje lange tijd niet worden vertoond.

Fotogenieke meanders

Natuurlijk is er bijna negentig jaar later veel veranderd en dankzij de koning en Buñuel kan Las Hurdes rekenen op een gestage stroom van nieuwsgierige bezoekers. Wij reisden van oost naar west en van zuid naar noord en, ondanks de vooruitgang - ja hoor, er is gewoon 4G - konden we ons van alles bij het verleden voorstellen. De streek ligt in de periferie van een regio die sowieso al in de periferie van Spanje ligt. Het berglandschap is opvallend abrupt, prachtig natuurlijk, maar voor de bewoners van destijds was het een strijd tegen de elementen. Kleine dorpen liggen geïsoleerd en ver bij elkaar vandaan, sommige tussen spectaculaire meanders in riviertjes. Alles is steil, er is nauwelijks een meter

vlak, de bergen zijn hoog. Om iets te verbouwen moesten terrassen aangelegd worden en daarvan zijn er duizenden in Las Hurdes, aangelegd door generaties boeren en hun families, met de hand en de schop, bij weer en wind, een indrukwekkend en heroïsch staaltje mensenwerk. Meandro del Melero is de meest fotogenieke meander die de streek rijk is: water, bos en besneeuwde bergen op de achtergrond. Aan de andere kant van de rivier begint de provincie Salamanca. De stad, bolwerk van intellect, lag en ligt op nog geen 80 kilometer van Las Hurdes.

Bijen op de vulkaan

El Gasco ligt diep verscholen aan het einde van een dal; de weg stopt er ook. Er moeten een vulkaan, een waterval en een echt Casa Hurdana zijn, een huis van weleer en themamuseum. Dat klopt allemaal en daarnaast is het gewoon zo'n niet-pretentief dorp waar je nog opvallend lekker kunt eten ook. Het in ere herstelde huis is inderdaad nogal spartaans, de waterval - toch zeker een metertje of honderd hoog - een spektakel, en de vulkaan... zo dood

als een pier. Na een pittige klim sta je midden in een bos tussen een stapel stenen waar iemand *centro volcán* op heeft geschilderd. Waarschijnlijk is de vulkaan van Gasco sinds het juratijdperk niet meer uitgebarsten. Ach, de wandeling ernaartoe is meer dan de moeite waard. Ana legt uit hoe bijen van nectar honing maken, hoe die uiteindelijk in de pot belandt, hoe dat nou zit met die koningin, en nog veel meer. Je moet er goed 'bij'-blijven want zo eenvoudig is het nou ook weer niet. We zijn, na een heerlijke ommelandse reis, beland in het honing-themamuseum van Ovejuela. Wie Las Hurdes zegt, zegt honing. Volgens Ana is er geen habitat zo ideaal voor de honingbij als Las Hurdes. 'De helft van het jaar zijn er volop bloemen, het is hier rustig, het ecosysteem is schoon en er is altijd vers water.' Zo schijnt Las Hurdes zelfs 's werelds grootste producent van stuifmeelkorrels te zijn, *polen* in het Spaans. 'Iedere dag een schepje en je wordt heel oud,' krijgen de bezoekers als wijsheid mee, om daarna hun weg te vervolgen naar weer een waterval, het natuurlijke zwembad of de paar gezellige terrassen in een opvallend leuk dorp. ■

TIPS

OVERNACHTEN

La Estrella de David
Combinatie van oud en nieuw
in de Joodse wijk van Hervás.
www.laestrelladedavid.es

Hospedería Hurdes Reales
Dit moderne hotel met
zwembad en ruime kamers is
een uitstekende uitvalsbasis voor
een vakantie in Las Hurdes.
www.hospederiasdeextremadura.es/es/hotel/hospederia-hurdas-reales

MEER INFORMATIE
www.viasverdes.com
www.turismoextremadura.com
www.balneariomontemayor.com